

Wiel Kusters
In en onder het dorp.
Mijnwerkersleven in Limburg

(VanTilt: Nijmegen 2012), 217 blz.,
€ 19,95

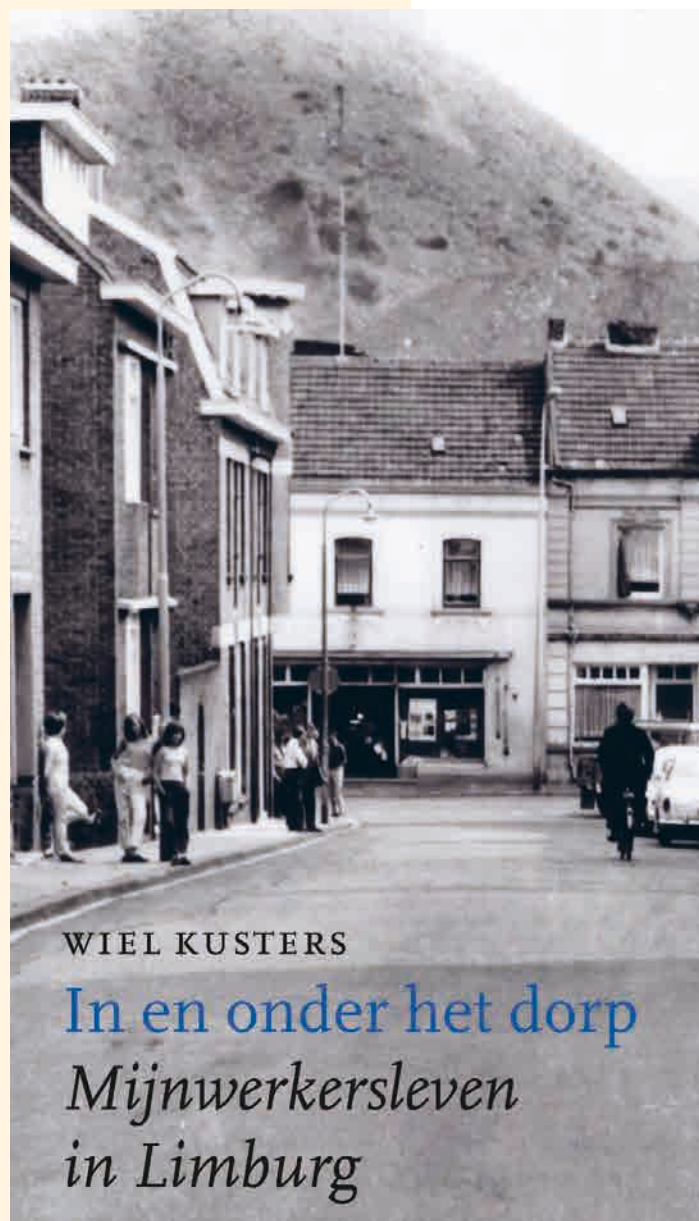
'Late waardering voor de koempels' kopte *De Limburger* groot op de voorpagina van 1 december 2012. De dag ervoor werden tijdens een druk bezochte bijeenkomst in Heerlerheide twee boeken gepresenteerd. Allereerst A. Knotter (red.), *Mijnwerkers in Limburg, een sociale geschiedenis* en vervolgens het hier besproken boek van Wiel Kusters. Hoe belangrijk deze gebeurtenis voor Zuid-Limburg was, bleek uit de aanwezigheid en speeches van de commissaris van de Koningin in Limburg en de burgemeesters van Sittard-Geleen en Heerlen. *Mijnwerkers in Limburg* is een wetenschappelijk standaardwerk, *In en onder het dorp* is bedoeld als publiekswerk. De stichting 'De koempel verhaalt', die aan de basis staat van deze publicaties, hoopt dat de lezers van Kusters' boek 'zullen ontdekken wat werken in de mijn echt voor mensen betekend heeft' (zie nawoord). Het publiekswerk is uitgedeeld aan duizenden ex-mijnwerkers. In 1958 telden de mijnen nog 58.000 arbeiders, verdeeld over acht mijnen in en rond Kerkrade, Heerlen en Geleen. Eind 1965 kwam minister Den Uyl vertellen dat de mijnen niet meer winstgevend te maken waren en gesloten moesten worden. De laatste mijn, de Oranje-Nassau I, sloot in 1974. Kusters groeide op in Kerkrade, waar al sinds de middeleeuwen mijnbouw was. In zijn familie waren er dan ook van oudsher al mijnwerkers geweest, opvallend genoeg ook van het vrouwelijke geslacht. Kusters heeft in zijn dichtwerk vaak geschreven over mijnwerkers en hun cultuur. In dit boek citeert hij er

rijkelijk uit, wellicht iets te veel zelfs. Het beeld dat hij schetst van het dagelijks leven is zeer herkenbaar, mede door de vele treffende foto's. Ook in het wetenschappelijke standaardwerk staan heel veel mooie foto's. De mijnen domineerden, samen met de katholieke kerk, het dagelijks leven. Het ritme van leven van veel families werd bepaald door de 'sjiech' (ploegendienst van de vaders) en de daarbij horende mijnsirenes. De muziekkorpsen en de voetbalclubs, van belang voor het sociale leven, werden financieel ondersteund door de mijn directies. Waar komt die behoefte aan waardering vandaan? Het werken in de mijnen was zwaar, zeer ongezond en gevaarlijk. Iedere maand vonden gemiddeld twee mijnwerkers de dood tijdens het werk. De twee grootste rampen vonden plaats in de staatsmijn Hendrik in Brunsum waar zowel in 1928 als in 1947 dertien doden te betreuren vielen. De mijnramp in Marcinelle (bij Charleroi in België) waar in 1956 meer dan tweehonderd mijnwerkers (de meeste van Italiaanse afkomst) de dood vonden, beheerste het nieuws in Limburg. Veel mijnwerkers praatte thuis niet over het werk en de omstandigheden waarin het plaats vond. Het werk was ook bijzonder ongezond: de kans op silicose (stoflongen) was groot. Silicose leidde bijna altijd tot een pijnlijke dood door verstikking. De uitkeringen die de mijnwerkers hiervoor ontvingen, vervielen met de invoering van de WAO in 1967. De tegenvallende pensioenuitkeringen waren jarenlang een bron van discussie. Veel mijnwerkers konden nauwelijks rondkomen van de uitkering. Men voelde zich bedrogen en afgedankt door regering en eigen vakbond, waarvan de contributie al die jaren automatisch werd ingehouden op het salaris.

In een zeer hoog tempo werd bijna

alles wat aan de tot voor kort zo belangrijke industrie herinnerde, afgebroken. Het begrip industrieel erfgoed bestond nog niet. Wie nu door Zuid-Limburg reist, ziet weinig overeenkomsten tussen de foto's in Kusters boek en de huidige werkelijkheid. Het verleden werd opgeruimd, als het ware. Dat versterkte alleen maar het gevoel van gebrek aan waardering. De late waardering, waar *De Limburger* over spreekt, was noodzakelijk en Kusters boek draagt daar toe bij.

Wim Rongen ■

WIEL KUSTERS
In en onder het dorp
Mijnwerkersleven
in Limburg